

Skara kommun 50 år !

Skara kommun blev 50 år 2021. Kommunen startade sin verksamhet 1971, men innan det blev Skara kommun så hade vi två kommunreformer i Sverige.

Riksdagen beslutade 1862 om en kommunallag och att det skulle bildas 2500 kommuner i landet. På den tiden bodde det 4 miljoner innevånare i Sverige.

I nuvarande Skara kommun så blev det hela 19 kommuner. Det var Skara stad, Skara landsförsamling (uppgick i Skara stad 1934) Vinköl, Händene Marum, V:a Gerum, Synnerby, Skallmeja, Bjärka, Öglunda, Varnhem, Stenum, Skärv, Skånings Åsaka, N:a Ving, N:a Lundby, Istrum och Eggby.

Det var skolan och fattigvården som var de största utgiftsposterna och de skulle naturligtvis vara så små som möjligt. Kommunalastämman var högsta organ i dessa små kommuner medan det i städer var Stadsfullmäktige. I de små kommunerna fanns inga tjänstemän utan politikerna skötte allt på sin fritid och naturligtvis utan arvode. I städerna fanns det dock några anställda och den högste tjänstemannen hade titeln "kommunalborgmästare".

Dessa 2500 kommuner ansågs vara allt för små efter 2:a världskriget och en statlig utredning föreslog en kommunreform som skulle minska dessa 2500 kommuner till 900.

1952 blev det 3 kommuner i nuvarande Skara kommun. Skara stad berördes inte, men kommunerna runt Axvall kom att bilda Valle kommun och kommunerna runt Ardala bildade Ardala kommun och Bjärka kom att ingå i Gudhems kommun.

I Ardala och Axvall byggdes det nya skolor och de nya kommunerna lade under några år ned bygdeskolorna så det blev aldrig någon politisk fråga när Skara kommun bildades 1971.

I Ardala anade man nog att den nya kommunen var för liten och skulle snart uppgå i en större enhet vilket gjorde att man byggde ny fotbollsplan, hockeyrink och uthusbad som utrustades med ett tält vintertid. Detta gillades inte av alla Valle-politiker som ansåg att det skulle belasta en framtida ny kommun, men Ardala-politikerna tyckte att Valleborna hade ju hundratals sjöar att bada i, någon badsjö fanns inte i Ardala kommun.

Vallehemmet och Ardalagården var byggda innan Skara byggde Viktoriagården.

När riksdagen beslutade att det skulle införas 9-årig enhetsskola så var Skara Stad, Valle kommun och Ardala kommun eniga om att denna skola skulle byggas i Skara.

Det blev en ny skola - Teglaskolan och dessutom blev det lediga lokaler i läroverket när realskolan upphörde och därför kom även läroverket att användas som 7-9 skola.

Innan Teglaskolan var klar så var det skollokaler i industrilokalerna på Vallgatan och i det gamla ålderdomshemmet Hvilan.

Både Ardala och Valle kommun hann faktiskt med att bygga egna kommunhus vilket Skara stad och Skara kommun aldrig har lyckats med-.

1959 fick Skara äntligen vatten från Vättern genom samarbete med Skövde och Falköping så alla tre städerna tillgång till rikligt med vatten. Ett av de mest framsynta beslut som dessa kommuner fattat.

Viktoriagården, Teglaskolan, Idrottshallen, Industrilokalerna på Vallgatan och Skarabadet som var klart 1965. Innan dess var Näsbadet skarabornas badplats.

Det tog inte många år innan regering och riksdag insåg att 1952-års kommunreform inte räckte till för att möta de allt större uppgifter som kommunerna skulle hantera.

Efter utredningar kom man fram till att indela landet i 285 kommuner istället för de 900 som var verksamma. Förslaget var att sammanföra Skara stad, Valle och Ardala kommun samt Bjärka till en kommun- Skara kommun.

Den nya kommunreformen skulle kunna träda ikraft 1971 om det fanns enighet bland de gamla kommunerna om detta, annars skulle det bli en tvångssammanslagning 1974.

I Skara och Ardala var man tidigt inne på att genomföra det 1971 men Valle kommun var tveksamma. I början av 1968 beslutade Valle kommun att vänta till 1974. Det blev en hel del skrivelser i lokal tidning och många ansåg att beslutet både var fel och förhastat.

På det sista sammanträdet med Valle kommuns fullmäktige togs frågan upp igen.

Då blev beslutet att förordas 1971 med röstsiffrorna 16-15. En ledamot var frånvarande, en ledamot avstod och 2 ledamöter hade bytt åsikt.

För att förbereda bildandet av denna nya kommun så inrättades ett nytt gemensamt fullmäktige med ledamöter från de tre kommunerna, detta organ kallades "Sammanläggningsdelegerade".

Detta organ utredde och beslutade hur den politiska organisationen liksom hur tjänstemannaorganisationen skulle se ut.

Sammanläggningsdelegerade planerade även del framtidssatsningar, bla skulle det byggas en bandy bana, men det blev istället en konstfryst hockeyrink som senare fick ett tak och blev Skara Ishall. Det skulle också byggas ett nytt läroverk, nuvarande Katedralskolan och det gamla läroverket skulle bli Stadshus.....Men det tog nästan 50 år att få detta förverkligat. Till stor del berodde förseningen på att Teglaskolan var för liten för att ta emot alla elever i klasserna 7-9.

Skarahov invigde i september 1970 bara några månader innan den nya kommunen skulle vara verklighet.

I november 1970 sammanträdde den nya fullmäktigeförsamlingen som utsetts vid valet i september 1970.

Till ordförande i kommunfullmäktige valdes lantbrukaren Harald Persson (c) från Varnhem.

Han hade varit ordförande i Valle kommun mellan 1952-1970.

För första gången så inrättades uppdraget som kommunalråd, det blev Roy Mossbrant (fp) som varit drätselkammarens ordförande i Skara de 3 senaste åren på heltid men bara arvoderad på halvtid de tre senaste åren. Roy hade lämnat arbetet som disponent på Skaraplast.

Att vara fullmäktigeledamot ansåg vid denna tid vara ett förtroendeuppdrag, så något arvode utgick inte till ledamöterna förrän 1991. Alla sammanträden med fullmäktige och nämnder och styrelser sköttes på kvällstid, dvs efter arbetstidens slut. Sammanträden började klockan 19.00 och pågick oftast fram till midnatt. Efter valet 1979 övergick sammanträden med nämnder och styrelser till dagtid men kommunfullmäktige har fortsatt att sammanträda på kvällstid, allt för att ge innevånarna möjlighet att följa fullmäktigedebatten.

Så länge kommunen ägde Stadshotellet så var sammanträdena i hotellets festsal och när hotellet såldes till familjen Roser flyttades sammanträdena till Djäkneskolans aula.

Under hela 70-talet så ägnade sig fullmäktige ofta att besluta och diskuterade nya stadsplaner. Villabygget hade kommit igång rejält under 60-talet och exploderade under 70-talet. Tyvärr fanns det inga färdiga planer för områdena på Stora och Lilla Hindsbo.

Det blev att laga efter läge. Dvs skaffa fram tomter till dom familjer som ville bygga, därför blev gatunätet och tomtindelningen ibland lite konstig.

Eftersom Skara Stad var sena i planeringen av villabygget så var Ardala och Valle kommun betydligt snabbare att plocka fram villatomter och det var många Skarabor som byggde sig en villa i Ardala och Axvall.

Skaraberg är det enda område där det gjordes en stadsplan för hela området.

Barnomsorgen började byggas ut kraftigt under 70-talet, men tog tid att både få fram tomter till dessa barndaghem och det tog tid att bygga och få tag på utbildad personal.

För att lösa problemet anlätades familjedaghem och dagbarnvårdare, som mest hade kommunen 100 dagbarnvårdare och idag finns det endast en dagbarnvårdare kvar, nästan alla barn går nu på daghem och fritidshem.

Äldreomsorgen har blivit en allt större verksamhet och tillsammans med skolan så går nu cirka 80 % av kommunens utgifter till dessa två verksamheter.

Befolkningsutvecklingen i Skara kommun har inte varit särskilt stor. 1971 bodde det 16.900 i kommunen och nu är det 18.600, en ökning med 1700 på 50 år. Om alla som är utlandsfödda skulle lämna kommunen så skulle det bara bo 15.600 i Skara.

Även om befolkningen inte ökat så värst mycket så har antalet lägenheter och villor ökat mer än befolkningsökningen och detta beror på att 47,5 % är ensamboende och 47% är sammanboende. Många är särbor och då bor dom i var sin bostad och träffas då och då.

Ofta bor änkan eller änkemannen kvar i en stor villa eller lägenhet.

Kommunalskatten var 15.10 för femtio år sedan och är idag 21.50, en ökning med drygt 40 % samtidigt som antalet anställda i kommunen har fördubblöats.

Kjell Nordström

Fd ordförande i Skara kommunfullmäktige